

Identifying the Drivers Affecting third Places and the Quality of the urban Environment in Ahvaz city

ARTICLE INFO

Article Type

Original Research

Authors

Hoveizavi H.¹ MA

Saberi H.*² PhD

Azani M.² PhD

Ahmadi F.³ PhD

How to cite this article

Hoveizavi H, Saberi H, Azani M, Ahmadi F. Identifying the Drivers Affecting third Places and the Quality of the urban Environment in Ahvaz city. *Geographical Research*. 2023;38(2):299-310.

¹ Department of Geography and Urban Planning, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

² Tourism Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

³ Urban Planning Department, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

*Correspondence

Address: Tourism Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, University Boulevard, Najafabad, Iran. Postal Code: 85141431-31

Phone: -

Fax: +98 (31) 422920160

h_saberi@par.iaun.ac

Article History

Received: June 7, 2023

Accepted: August 13, 2023

ePublished: August 28, 2023

ABSTRACT

Aims The issue of the quality of the urban environment has gained significant importance in recent years within society. It is imperative to prioritize the consideration of third places in order to foster local communities and enhance the well-being of urban life. The primary objective of this study is to identify the factors that influence third places and the quality of the urban environment.

Methodology This research employed a quantitative approach, utilizing a survey method and drawing upon targeted library documentaries and Delphi studies to determine conceptual indicators in the year 1402 in Ahvaz city. The sample size consisted of experts and specialists in the field relevant to the research topic, totaling 30 individuals. Through the application of the cross-effects analysis technique and the Micmac program, this study examined the components of third places and the environmental quality of Ahvaz city. For the purpose of this study, the Delphi method was employed to identify 55 components and 10 dimensions as indicators of the third place and the quality of the environment. The data was then analyzed using path analysis test with the PLS Smart structural equation model.

Findings The analysis of the 55 factors revealed 11 key factors that have the greatest impact on the future state of Ahvaz's environmental quality. These factors were identified by examining the direct and indirect effects of the factors on each other and the future state of Ahvaz's environmental quality.

The findings of the prioritization of the effective dimensions in the third places and the quality of the environment in Ahvaz city indicate that activity and utility indicators, perception, and mental image and relaxation are ranked as the most important factors.

Conclusion There is a comprehensive and multidimensional relationship between the quality of the environment and third places in Ahvaz City. This is due to the fact that the enhancement of environmental quality in this particular urban area is closely intertwined with the robust structural interdependence among these fundamental factors.

Keywords Environmental Quality; Third Place; Futures Studies; Ahvaz City

CITATION LINKS

[Banerjee, 2001] The future of public space: Beyond invented ...; [Behzadpour *et al.*, 2018] Comparative study of environmental patterns affecting prevent theft of old and new residential buildings ...; [Bernhardt & Stoll, 2010] Creating third places: Places ...; [Carmona, 2001] Sustainable urban design: A ...; [Cheang, 2002] Older adults' frequent visits to a fast-food restaurant: Nonobligatory social ...; [Davoudi & Madiri, 2015] Evaluation of Zanjan's third places' dispersion in terms of its different ...; [Ding *et al.*, 2023] Exploring adults' passive experience of children playing in cities: Case study of five urban ...; [Fang, 2021] Measuring urban sustainability from the quality of the built environment and pressure ...; [Floková *et al.*, 2023] Multi-perspective quality of life index for urban development analysis, example of the city of ...; [Goosen & Cilliers, 2018] Third places for social sustainability: A planning framework based on local ...; [Ahwaz Municipality, 2023] Environmental features; [Godet, 2023] Structural analysis with the MICMAC method & actors' ...; [Han *et al.*, 2021] Achieving sustainable urban development with an ageing population: An ...; [Kuksa & Childs, 2014] Making sense of space; The design and experience of virtual spaces as a tool ...; [Lefebvre, 1974] La production de ...; [Lukito & Xenia, 2017] Café as third place and the creation of a unique space ...; [Lijadi & Van Schalkwyk, 2017] Place identity construction of Third Culture Kids: Eliciting ...; [Ludwig & Starr, 2005] Library as place: Results of a Delphi ...; [Mouratidis, 2021] Urban planning and quality of life: A review ...; [Nashi *et al.*, 2022] The urban third places and social sustainability of Isfahan ...; [Nashi *et al.*, 2022] Modeling the role of third places in social sustainability ...; [Oldenburg, 1989] The great good place: Cafés, coffee shops ...; [Omidvar & Razmjoe, 2020] Historical baths as third place (case study: Shiraz ...; [Rahman, 2014] Assessing regional environmental quality by ...; [Raytcheva *et al.*, 2023] Third places as catalysts of ...; [Sadeghi & Jangjoo, 2022] Women's preferences and urban space ...; [Soja, 1998] Third space: Journeys to Los Angeles ...; [Swayzi *et al.*, 2017] Explaining the components of the quality of working ...; [Williams & Hipp, 2019] How great and how good?: Third places, neighbor ...; [Yang *et al.*, 2022] Quantifying the relationship between public sentiment and urban ...; [Zamiri & Zamiri, 2014] Third place ...

شناسایی پیشران‌های مؤثر بر مکان‌های سوم و کیفیت محیط شهری اهواز

حسن حویزای MA

گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

حمید صابری* PhD

مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

مهری اذانی PhD

مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

فرشته احمدی PhD

گروه شهرسازی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

چکیده

اهداف: در سال‌های اخیر موضوع کیفیت محیط شهری به یک موضوع بسیار مهم در جامعه تبدیل شده است، توجه به مکان‌های سوم برای شکل‌دادن به جوامع محلی ضروری بوده و کلید اصلی رفاه زندگی شهری محسوب می‌گردد. هدف از این پژوهش شناسایی پیشران‌های مؤثر بر مکان‌های سوم و کیفیت محیط شهری است.

روش‌شناسی: این پژوهش با رویکردی کمی، به شیوه پیمایشی و با اتکا بر مطالعات کتابخانه‌ای-اسنادی و روش دلفی هدفمند برای شناسایی شاخص‌های مفهومی، در سال ۱۴۰۲ در شهر اهواز انجام شد. حجم نمونه کارشناسان و متخصصان مرتبط با موضوع پژوهش ۳۰ نفر بود. پژوهش حاضر با بهره‌گیری از تکنیک تحلیل اثرات متقاطع و با استفاده از برنامه MICMAC به تحلیل مؤلفه‌های مکان‌های سوم و کیفیت محیطی شهر اهواز پرداخت. با استفاده از روش دلفی ۵۵ مؤلفه و در ۱۰ بُعد، به عنوان شاخص‌های مکان سوم و کیفیت محیط استخراج شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل مسیر با استفاده از مدل معادلات ساختاری Smart PIS استفاده شد.

یافته‌ها: پس از بررسی چگونگی و میزان اثرگذاری ۵۵ عامل یادشده بر یکدیگر و بر وضعیت آینده کیفیت محیط اهواز با روش‌های مستقیم و غیرمستقیم، ۱۱ عامل کلیدی که بیشترین نقش را در وضعیت آینده کیفیت محیطی شهر اهواز داشتند، انتخاب شدند. یافته‌های حاصل از نتایج الویت‌بندی ابعاد مؤثر در مکان‌های سوم و کیفیت محیط در شهر اهواز نشان داد که شاخص‌های فعالیت و کاربری (۹/۳۲۰)، ادراکی (۷/۹۹۵) و تصویر ذهنی و آرامش (۵/۱۴۱) در رتبه اول اهمیت قرار دارند.

نتیجه‌گیری: مکان‌های سوم و مولفه‌های آنان تأثیری قوی و چشم‌گیر بر کیفیت محیطی شهر اهواز دارند. با توجه به درهم-آمیزی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مفهوم مکان سوم، نقش آن بر جوانب مختلف کیفیت محیط و آینده آن در شهر اهواز انکارناپذیر است.

کلیدواژگان: کیفیت محیط، مکان سوم، آینده‌پژوهی، شهر اهواز

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۲۲

*نویسنده مسئول: h_saberi@par.iaun.ac

مقدمه

شتاب شهرنشینی و تمرکز صنایع در شهرها، طی دهه‌های گذشته، منجر به تغییرات گسترده‌ای شده است [Fang et al., 2021]، به گونه‌ای که مسایل و مشکلات امروز شهرها تا حدی جلوتر از

تصمیم‌سازان و برنامه‌ریزان شهری است [Han et al., 2021]. این امر لزوم توجه به کیفیت فیزیکی محیط‌های شهری را با توجه به تأثیر آن بر سلامت افراد، ادراک ذهنی شهروندان، رفاه اجتماعی، مزایای زیست‌محیطی و غیره برای بهبود کیفیت زندگی در شهرها به یک موضوع حیاتی، در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری تبدیل کرده است [Mouratidis, 2021; Floková et al., 2023]. از آنجایی که کیفیت محیط شهری نتیجه تعامل میان انسان، فعالیت و کالبد شهر است [Rahman et al., 2014] و با توجه به ارتباط تنگاتنگ محیط ساخته‌شده و بُعد کالبدی محیط‌های شهری با محیط اجتماعی [Sadeghi & Jangjoo, 2022] می‌توان ادعان داشت ارتقاء کیفیت محیط شهری در ارتقاء میزان رضایتمندی شهروندان از زندگی شهری، ارتقاء سطح مشارکت‌طلبی شهروندان، بروز فضای مطمئن مشارکتی، وجود حس مالکیت در شهروندان، کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی و غیره تأثیر فراوانی دارد [Swayzi et al., 2017]. مکان سوم یا مکان‌های مطلوب برای اجتماعی‌شدن خارج از حوزه کار و خانه به عنوان مفهومی نسبتاً جدید، در دهه ۹۰ میلادی توسط *اولدنبرگ* جامعه‌شناس آمریکایی مطرح شد [Davoudi & Modiri, 2015; Williams & Hipp, 2019; Oldenburg, 1989]. مکان‌های سوم به عنوان نوعی از فضاهای عمومی شهری با در نظر گرفتن ترکیبی از زندگی عمومی شهروندان مختلف می‌توانند نقش فعالی را در بهبود زندگی شهری ایفا کنند [Ding et al., 2023]. مکان‌های سوم جزء مهمی از عرصه‌های همگانی شهرها هستند که از سطح شهر تا سطح واحدهای همسایگی، ساختارهای اجتماعی را بررسی و مفهوم تعامل اجتماعی را از روابط سطحی به پیوندهای اجتماعی قوی‌تر ارتقاء می‌دهند [Behzadpour et al., 2018] و می‌توانند در تعیین الگوهای انسجام و مشارکت در نهادها و فرآیندهای اجتماعی تأثیر به‌سزایی داشته باشند [Nasehi et al., 2022].

در خصوص مکان‌های سوم مختلف، همچون کافه‌ها و ورزشگاه‌ها، فضاهای عمومی، پارک‌ها و مراکز خرید، خیابان‌ها و پیاده‌روها و غیره تحقیقات داخلی و خارجی بسیاری همچون *برنارد* و *استول* [Bernhardt & Stoll, 2010]، *کوکسا* و *چایلدرز* [Kuksa & Childs, 2014]، *لوکیتو* و *زنیبا* [Lukito & Xenia, 2017]، *گوسن* و *سیلیرز* [Goosen & Cilliers, 2018]، *رایتچوا* و همکاران [Raytcheva et al., 2023]، *ضمیری* [Zamiri, 2014]، *امیدوار* و *رمزجویی* [Omidvar & Razmjoe, 2018]، *ناصری* و همکاران [Nasehi et al., 2022] و غیره صورت پذیرفته است، اشتراک این تحقیقات در دیدگاه‌ها و تفاوت در روش‌ها و مدل‌های بررسی شده حایز اهمیت است. پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت و روش با مطالعات دیگر تفاوت دارد و از طریق روش‌های آینده‌پژوهی سعی بر آن دارد که به بررسی پیشران‌های تأثیرگذار بر مکان‌های سوم و کیفیت محیطی بپردازد.

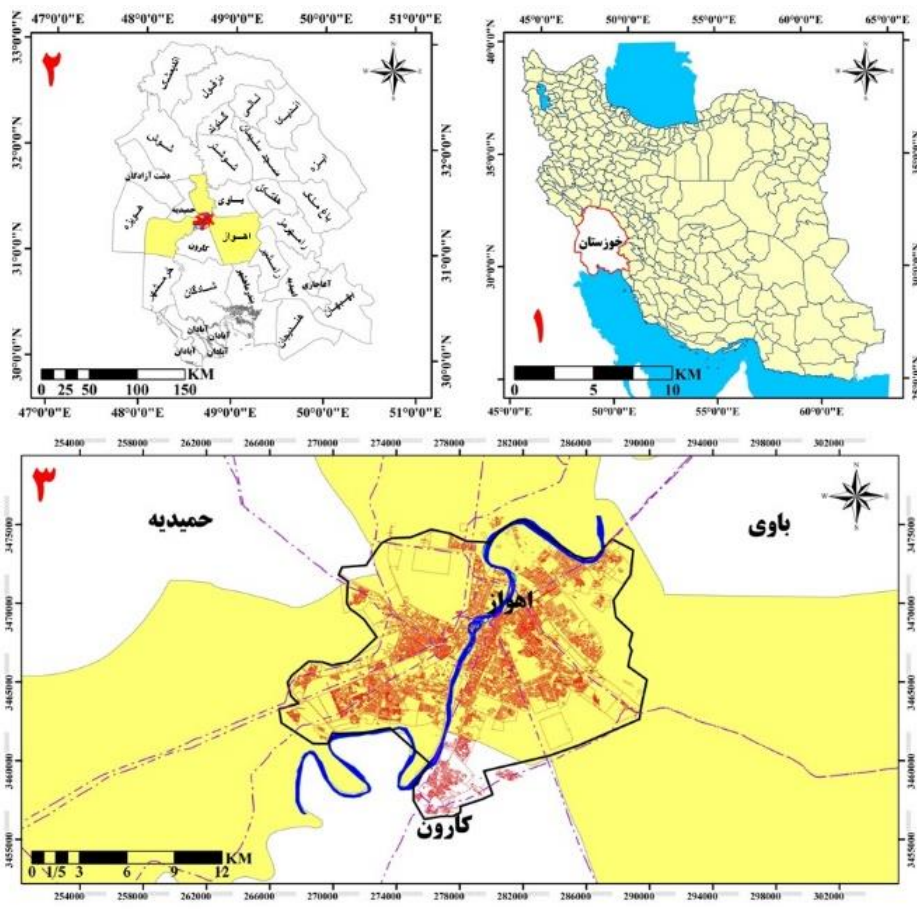
به طور مشخص عواملی همچون گسترش محله‌های حاشیه نشین، تفاوت‌های قومی و طبقاتی، میزان بالای نرخ جرم، نبود مشارکت

در ابعاد مختلف اجتماعی، زیست‌محیطی، اقتصادی و غیره نقش داشته باشند. بنابراین بررسی مکان‌های سوم و افزایش توانمندی این مکان‌ها از جمله راهکارهای مهم در ارتقاء کیفیت محیط تلقی می‌گردد. هدف از این پژوهش، شناسایی پیشران‌های مؤثر بر مکان‌های سوم و کیفیت محیط شهری است.

روش‌شناسی

این پژوهش با رویکردی کمی، به روش پیمایشی و با اتکا بر مطالعات کتابخانه‌ای- اسنادی و روش دلفی هدفمند، برای شناسایی شاخص‌های مفهومی، در سال ۱۴۰۲ در شهر اهواز انجام شد. جمعیت شهر اهواز مطابق با آمارنامه رسمی در سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۳۰۲۵۹۱ نفر بوده است. این شهر با مساحتی در حدود ۱۸۸۰۶/۴۴ هکتار در مرکز جلگه‌ای خوزستان قرار گرفته و مکان استقرار آن مسطح و فاقد ناهمواری با ارتفاعات خاصی است. رودخانه کارون که شهر اهواز را به دو قسمت شرقی و غربی تقسیم می‌کند از شمال شهر وارد شده و از جنوب آن خارج می‌شود. چنانکه در شکل ۱ مشاهده می‌شود، از نظر موقعیت جغرافیایی، موقعیت این شهر در چهار راهی کنار رودخانه است. این شهر به عنوان متروپل ناحیه‌ای در جلگه متجانس خوزستان در کنار رودخانه کارون در نقطه‌ای که پیوستگاه راه آبی، شوسه و راه‌آهن است قرار گرفته است و گره‌خوردگی راه‌ها در سر پل اهواز موقعیت چهارراهی ویژه‌ای به شهر داده است [Ahwaz Municipality, 1402].

جمعی، عدم وجود رضایت کلی از شرایط زندگی، محیط اجتماعی و کیفیت نامناسب زندگی، افزایش تراکم جمعیت شهری، مشکلات زیست‌محیطی، شرایط خاص آب‌وهوایی (ریزگردها)، فشرده‌گی بافت شهری، تطبیق‌نداشتن پیکر و سیمای شهر با معیارهای زیباشناسانه، کاهش حس هویت و غیره سبب تنزل کیفیت محیط شهری در اهواز شده است. لذا توجه به تأثیر و نقش مکان‌های سوم در ارتقاء کیفیت محیط شهری امری اجتناب ناپذیر و مهم است. با توجه به اینکه، این مکان‌ها محلی برای جاری‌شدن زندگی غیررسمی در مقابل زندگی رسمی هستند، همواره نقشی اساسی در زندگی اجتماعی عمومی شهرها دارند. در کلان‌شهر اهواز نقاط کانونی ارایه‌دهنده فعالیت‌های فراغتی و تفریحی بسیاری همچون مراکز تجاری- تفریحی موجود در منطقه کیانپارس (تشریفات، بازار امام رضا، برج، ایران نگین، بازار مرو، چایخانه سنتی در خیابان ۷ کیانپارس، بلوار ساحلی شرقی و غربی کیانپارس، جزیره گردشگری ریف)، سیتی سنتر فیروزه در منطقه گلستان، سیتی سنتر مهزیار در زیتون کارمندی، سیتی سنتر هیراد در منطقه پادادشهر، هلدینگ هایپراستار در منطقه ملی راه، رستوران گردان در بلوار پاسداران منطقه سه، پاساژ کارون در پیاده‌راه نادری، کتابخانه مرکزی در کیانپارس، کافه و چایخانه‌های سنتی موجود در خیابان انوشه لشکرآباد، کافی شاپ‌ها و پارک‌های موجود در سطح شهر اهواز و غیره که به عنوان مکان سوم شناخته می‌شوند، می‌توانند برای ارتقاء کیفیت محیط‌های شهری به صورت متقابل در پایداری شهر اهواز و

شکل ۱) موقعیت مکانی شهر اهواز

بعد/مؤلفه	شناسه	گویه
مکان سوم ریخت‌شناسی	VAR1	نفوذپذیری و دسترسی
	VAR2	انعطاف‌پذیری
	VAR3	ایمنی و امنیت
	VAR4	آسایش اقلیمی
	VAR5	محصولیت
	VAR6	تنوع و گوناگونی
	VAR7	دسترسی
	VAR8	ایمنی و امنیت
	VAR9	انعطاف‌پذیری
	VAR10	رونق اقتصادی
	VAR11	هویت مکان
عملکردی	VAR12	غناي حسی
	VAR13	حس مکان
	VAR14	معنا
	VAR15	خوانایی
	VAR16	سادگی
	VAR17	راحتی و آسایش
	VAR18	سرزندگی
ادراکی	VAR19	حضورپذیری و اجتماع‌پذیری
	VAR20	ایمنی و امنیت
	VAR21	دسترسی
	VAR22	مشارکت
	VAR23	حس تعلق
	VAR24	آسایش
	VAR25	سرزندگی
	VAR26	هویت
	VAR27	غناي بصری
	VAR28	فرهنگ‌گرایی
اجتماعی	VAR29	حس مکان
	VAR30	جذابیت
	VAR31	سبزینگی
	VAR32	اجتماع‌پذیری
	VAR33	خوانایی
	VAR34	حس تاریخ و تداوم
	VAR35	ریتم
بصری	VAR36	تجارت‌های محلی
	VAR37	الگوی کاربری زمین
	VAR38	ارزش مالکیت
	VAR39	میزان اجاره بها
	VAR40	خرده‌فروشی
	VAR41	آمار جرم
	VAR42	سطح بهداشت
	VAR43	شرایط ساخت‌وساز
	VAR44	اطلاعات محیطی
	VAR45	ترافیک
زمان	VAR46	تفکیک
	VAR47	حمل‌ونقل
	VAR48	فعالیت پیاده
	VAR49	الگوی استفاده از پارکینگ
	VAR50	تعداد زنان، کودکان و سالموردگان
	VAR51	شبکه‌های اجتماعی
	VAR52	فعالیت‌های داوطلبانه
	VAR53	استفاده شبانه
	VAR54	زندگی خیابانی
	VAR55	تعاملات مثبت
کیفیت محیطی فعالیت و کاربری	VAR36	تجارت‌های محلی
	VAR37	الگوی کاربری زمین
	VAR38	ارزش مالکیت
	VAR39	میزان اجاره بها
	VAR40	خرده‌فروشی
	VAR41	آمار جرم
	VAR42	سطح بهداشت
	VAR43	شرایط ساخت‌وساز
	VAR44	اطلاعات محیطی
	VAR45	ترافیک
تصویر ذهنی و آرامش	VAR46	تفکیک
	VAR47	حمل‌ونقل
	VAR48	فعالیت پیاده
	VAR49	الگوی استفاده از پارکینگ
	VAR50	تعداد زنان، کودکان و سالموردگان
	VAR51	شبکه‌های اجتماعی
	VAR52	فعالیت‌های داوطلبانه
	VAR53	استفاده شبانه
	VAR54	زندگی خیابانی
	VAR55	تعاملات مثبت
ارتباط و دسترسی	VAR36	تجارت‌های محلی
	VAR37	الگوی کاربری زمین
	VAR38	ارزش مالکیت
	VAR39	میزان اجاره بها
	VAR40	خرده‌فروشی
	VAR41	آمار جرم
	VAR42	سطح بهداشت
	VAR43	شرایط ساخت‌وساز
	VAR44	اطلاعات محیطی
	VAR45	ترافیک
روابط اجتماعی	VAR46	تفکیک
	VAR47	حمل‌ونقل
	VAR48	فعالیت پیاده
	VAR49	الگوی استفاده از پارکینگ
	VAR50	تعداد زنان، کودکان و سالموردگان
	VAR51	شبکه‌های اجتماعی
	VAR52	فعالیت‌های داوطلبانه
	VAR53	استفاده شبانه
	VAR54	زندگی خیابانی
	VAR55	تعاملات مثبت

جمع‌آوری اطلاعات بر اساس تلفیق روش‌های اسنادی و مطالعات میدانی انجام گرفت. منبع و مبنای اصلی داده‌های تجزیه و تحلیل، نظرات کارشناسان و متخصصان بود. در این پژوهش ابتدا با دیدی سیستماتیک و ساختاری به مرور ادبیات نظری در حوزه مکان‌های سوم و کیفیت محیط‌های شهری پرداخته شد، سپس بر پایه مبانی نظری حاصل و با استفاده از روش دلفی دو مرحله‌ای ۵۵ شاخص و متغیرهای تأثیرگذار در قالب ۶ مؤلفه در بُعد مکان‌های سوم (ریخت‌شناسی، عملکردی، ادراکی، اجتماعی، بصری و زمان) و ۴ مؤلفه در بُعد کیفیت محیطی (فعالیت و کاربری، تصویر ذهنی و آرامش، ارتباط و دسترسی و روابط اجتماعی) استخراج شد. از نرم افزارهای MICMAC برای تجزیه و تحلیل نتایج مربوط به آینده پژوهی نظرات کارشناسان استفاده شد. در این پژوهش متخصصان شامل ۳۰ نفر از کارشناسان و متخصصان شهرداری، راه و مسکن، استانداری و سازمان‌های وابسته و متخصصان دانشگاهی در زمینه‌های مدیریت شهری، شهرسازی، برنامه‌ریزی شهری و غیره به صورت نمونه‌برداری گلوله برفی انتخاب شدند. مشخصات عمومی جامعه نمونه، شامل رشته تحصیلی (۵۰٪ رشته برنامه‌ریزی شهری، ۱۸/۸٪ شهرسازی- معماری و عمران، ۲۱/۹٪ جغرافیا، ۹/۳٪ مدیریت شهری)، سطح تحصیلات (۵۰٪ کارشناسی ارشد و ۵۰٪ دکتری)، سازمان محل اشتغال (۲۱/۹٪ دانشگاه، ۶۲/۵٪ شهرداری، ۹/۴٪ راه و مسکن و شهرسازی و ۶/۲٪ استانداری خوزستان)، سمت سازمانی (۳۱٪ پست‌های مدیریتی و شهردار، ۳۴/۴٪ معاون، ۱۸/۸٪ کارشناس و کارمند، ۱۵/۶٪ هیات علمی) و سابقه کاری (۹/۴٪ کمتر از ۱۰ سال، ۵۹/۴٪ بین ۱۰ تا ۲۰ سال، ۳۱/۲٪ بیش از ۲۰ سال) بودند. پس از انتخاب خبرگان و تشریح مساله برای آنها پرسش‌نامه تهیه و برای متخصصین ارسال شد، سپس با دریافت نظر خبرگان به تجزیه و تحلیل آنها و طبقه‌بندی پرسش‌ها و اعلام توافقات پرداخته شد و در نهایت برای امتیازدهی به مؤلفه‌ها از میان خبرگان ۵ نفر انتخاب و با استفاده از پنل خبرگان به مؤلفه‌ها و سناریوها امتیاز داده شد و با تهیه ماتریسی ۵۵ در ۵۵ به کمک نرم افزار آینده‌پژوهی MICMAC به بررسی سناریوها و نیروهای پیشران مؤثر بر کیفیت محیطی شهر اهواز پرداخته شد. در مرحله دوم عوامل با استفاده از تکنیک تأثیرات متقابل (روش تحلیل ساختاری) امتیازدهی شده و در محیط نرم‌افزار MICMAC مورد تحلیل قرار گرفتند. در نهایت، عوامل پیشران و کلیدی مکان‌های سوم و کیفیت محیطی با توجه امتیاز تأثیرگذاری و تأثیرپذیر مستقیم انتخاب شد. شاخص‌های مورد استفاده در این پژوهش در جدول ۱ به صورت کدگذاری شده مشخص است. در قسمت دوم این پژوهش برای تحلیل مسیر از مدل معادلات ساختاری Smart PLS استفاده شد.

یافته‌ها

تحلیل اثرات متقاطع از طریق آینده‌پژوهی

با قراردادن عوامل ارایه‌شده در جدول ۱ در یک ماتریس ۵۵ در ۵۵ تأثیر هر کدام از این عوامل بر یکدیگر از طریق وزن‌دهی به عوامل

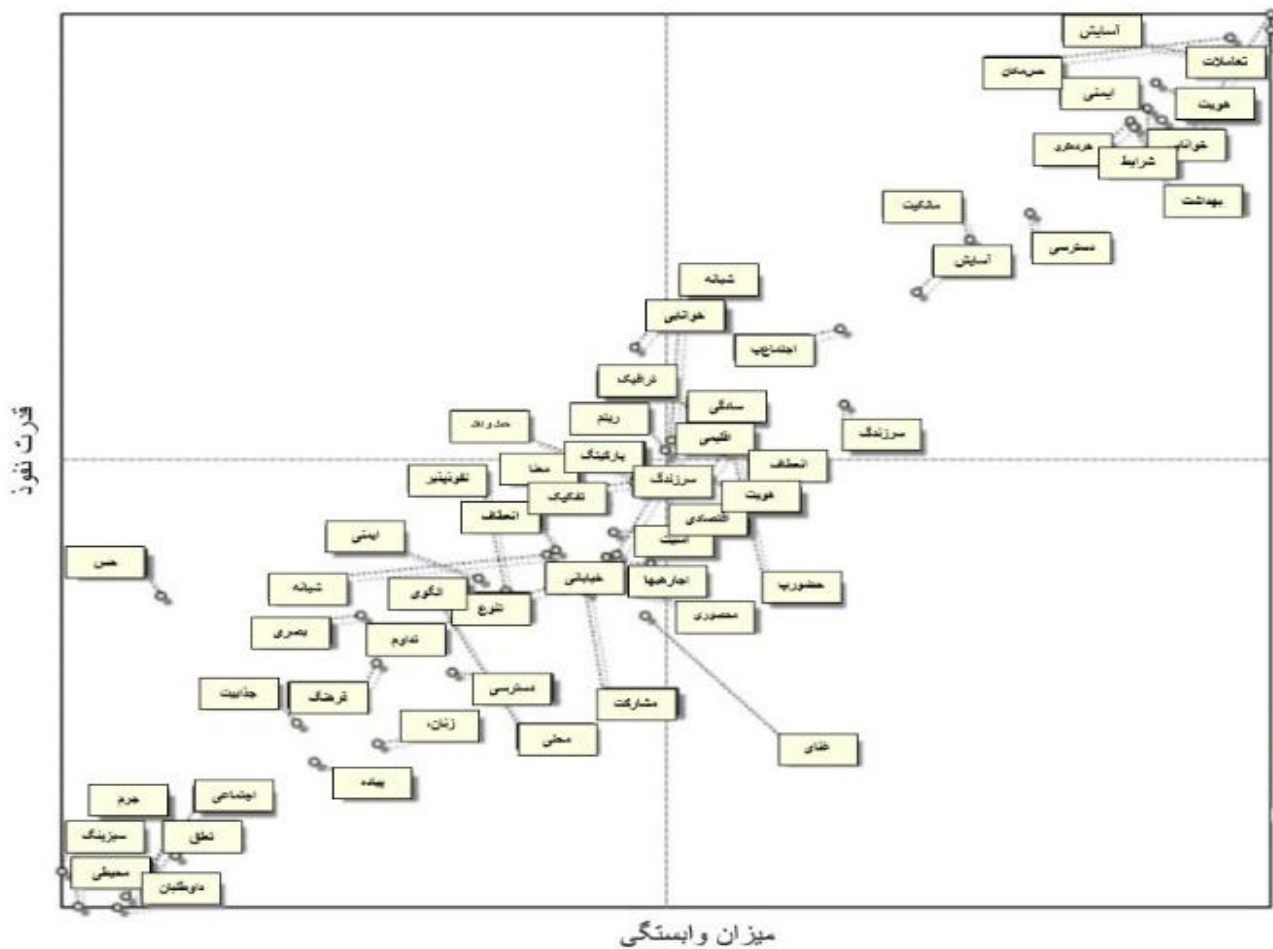
L انگلیسی است، به این معنی که بعضی از متغیرها دارای تأثیرگذاری بالا و بقیه تأثیرپذیری بالایی دارند. به عبارت دیگر در روش تحلیل اثرات متقاطع با توجه به اینکه نمودار حاضر حول محور قطری پلان باشد می‌توان اذعان داشت که سیستم ناپایدار است. سه دسته متغیر در سیستم‌های ناپایدار قابل مشاهده هستند: الف: متغیرهایی که تأثیرگذاری بسیار زیادی بر سیستم دارند (عوامل کلیدی) ب: متغیرهای مستقل ج: متغیرهای خروجی سیستم (متغیرهای نتیجه) [Godet et al., 2003].

با توجه به پراکندگی بیشتر متغیرها در فاصله نزدیک از محور قطری نمودار و به شکل L می‌توان اذعان داشت وضعیت صفحه پراکندگی متغیرها یا پیشران‌های تأثیرگذار بر کیفیت محیط‌های شهری اهواز نشان‌دهنده "وضعیت ناپایدار سیستم" است. دیگر متغیرها از وضعیت تقریباً مشابهی برخوردار بودند که تنها از لحاظ شدت و ضعف با یکدیگر تفاوت داشتند.

شیوه توزیع و پراکنش متغیرهای مؤثر بر وضعیت مکان‌های سوم و کیفیت محیطی اهواز حاکی از ناپایداری شدید سیستم است و پنج نوع متغیر وضعیت ناپایدار (عوامل تأثیرگذار یا کلیدی، عوامل دووجهی، عوامل تنظیمی، عوامل تأثیرپذیر و عوامل مستقل) در بین آنها قابل شناسایی و تفکیک هستند (شکل ۲) که در جدول ۲ تشریح شده‌اند.

(از صفر تا ۳) مشخص شد. تمامی عوامل دخیل در مکان‌های سوم و کیفیت محیط همچون سیستمی با عناصر در هم‌تنیده، و به صورت یک ساختار در نظر گرفته می‌شود و ارتباطات این عوامل با هم مورد سنجش قرار می‌گیرد تا عوامل برتر که تأثیرگذاری بیشتری دارند استخراج شوند. تعداد تکرار محاسبه اثرات متقاطع در ماتریس مورد نظر به پیشنهاد پایه نرم‌افزار میک مک برابر ۲ مرتبه صورت گرفت. درجه پرشدگی ماتریس ۹۶/۹۱٪ بود که پراکندگی متغیرهای مؤثر بر مکان سوم و کیفیت محیط را نشان می‌دهد و حاکی از تأثیر زیاد عوامل انتخاب‌شده بر هم است. در کل، از تعداد ۳۰۳۹ رابطه قابل ارزیابی در ماتریس یادشده، تعداد ۹۷ رابطه عدد صفر به معنای عدم تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل نسبت به هم، ۴۳۰ رابطه عدد یک با تأثیر کمی نسبت به هم، ۱۶۴۵ رابطه عدد دو تأثیر روابط نسبتاً قوی و ۸۵۳ رابطه عدد سه به معنی روابط عامل‌های کلیدی بسیار زیاد را به خود اختصاص دادند و ۱۱۱ رابطه دارای ارتباط بالقوه یا P بودند. همچنین ماتریس مورد نظر با ۲ بار چرخش داده‌ها، مطلوبیت و بهینه‌شدگی ۱۰۰٪ را داشتند که روایی بالای پرسش‌نامه و پاسخ‌های آن را نشان می‌دهد.

در خصوص روش تحلیل ساختاری با نرم‌افزار میک مک دو نوع پراکنش وجود دارد که به عنوان سیستم‌های پایدار و سیستم‌های ناپایدار شهرت دارند. پراکنش متغیرها در سیستم‌های پایدار به شکل

شکل ۲) رابطه مستقیم بین متغیرهای تأثیرگذار، دووجهی، تأثیرپذیر و مستقل (پراکندگی متغیرها و جایگاه آنها در محور تأثیرگذاری- تأثیرپذیری)

جدول ۲) میزان تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرها و شاخص‌های مکان سوم و کیفیت محیط در اهواز بر یکدیگر

متغیر	اثرات مستقیم		اثرات غیر مستقیم	
	تأثیرگذاری	تأثیرپذیری	تأثیرگذاری	تأثیرپذیری
Var1	۱۰۸	۱۰۷	۱۶۲۷۳۶۹	۱۶۲۵۷۲۲
Var2	۱۱۹	۱۲۴	۱۸۰۶۶۱۵	۱۸۳۷۲۹۱
Var3	۱۱۳	۱۱۵	۱۷۰۲۹۳۳	۱۷۳۰۳۵۱
Var4	۱۱۱	۱۱۶	۱۶۷۴۱۹۸	۱۷۳۳۲۶۳
Var5	۱۰۹	۱۱۲	۱۶۴۵۰۷۷	۱۶۹۰۳۲۶
Var6	۱۰۸	۱۱۱	۱۶۳۴۴۲۰	۱۶۷۴۲۸۸
Var7	۱۰۰	۱۰۴	۱۵۲۲۸۹۵	۱۵۷۳۶۵۳
Var8	۱۰۹	۱۰۵	۱۶۴۳۵۱۳	۱۵۹۹۴۱۲
Var9	۱۱۱	۱۱۱	۱۶۷۹۷۷۵	۱۶۷۴۲۸۷
Var10	۱۱۷	۱۱۹	۱۷۵۶۵۹۸	۱۷۷۷۳۱۴
Var11	۱۳۳	۱۳۱	۲۲۸۰۲۷۲	۲۲۵۶۶۴۹
Var12	۱۰۵	۱۱۸	۱۵۹۵۵۷۰	۱۷۶۰۹۸۴
Var13	۱۲۹	۱۲۸	۲۳۳۸۱۹۷	۲۳۳۸۸۲۹
Var14	۱۱۶	۱۱۴	۱۷۴۶۳۳۱	۱۷۱۸۱۹۷
Var15	۱۲۵	۱۱۸	۱۹۴۰۳۰۵	۱۷۵۰۸۶۴
Var16	۱۱۷	۱۲۱	۱۸۲۰۹۵۴	۱۷۸۶۱۸۳
Var17	۱۲۷	۱۳۱	۲۰۱۱۲۳۷	۲۰۲۴۵۷۶
Var18	۱۱۹	۱۲۴	۱۸۰۶۶۱۵	۱۸۳۷۲۹۱
Var19	۱۲۲	۱۲۴	۱۸۵۳۵۸۹	۱۸۳۷۳۲۶
Var20	۱۲۹	۱۳۱	۲۲۳۲۳۳۹	۲۲۶۶۲۵۸۳
Var21	۱۳۲	۱۳۶	۲۱۱۲۶۹۹	۲۱۳۴۳۰۶
Var22	۱۰۸	۱۱۳	۱۶۲۶۷۴۶	۱۷۰۳۱۴۵
Var23	۸۲	۸۴	۱۲۵۷۵۳۷	۱۲۷۹۲۷۴
Var24	۱۳۶	۱۳۱	۲۳۱۵۳۹۶	۲۲۹۷۷۶۵۱
VAR25	۱۲۰	۱۲۹	۱۸۶۶۹۴۱	۱۹۵۴۰۷۶
VAR26	۱۱۷	۱۲۳	۱۷۷۷۲۲۹	۱۸۲۰۱۵۹
VAR27	۱۰۵	۹۷	۱۵۹۶۱۷۵	۱۴۸۵۱۷۹
VAR28	۱۰۱	۹۸	۱۵۳۴۸۲۹	۱۵۰۰۳۲۲
VAR29	۱۰۳	۸۴	۱۶۲۰۹۲۰	۱۲۹۰۹۷۶
VAR30	۹۶	۹۳	۱۴۵۵۷۵۰۶	۱۴۲۲۸۴۱
VAR31	۸۳	۷۸	۱۲۶۷۲۶۰	۱۱۹۴۹۷۹
VAR32	۱۲۷	۱۲۶	۱۹۶۴۰۱۰	۱۹۵۰۳۱۸
VAR33	۱۳۰	۱۳۰	۲۲۴۷۵۳۱	۲۲۴۸۲۸۳
VAR34	۱۰۶	۱۰۴	۱۶۰۸۱۹۲	۱۵۸۳۳۶۵
VAR35	۱۲۱	۱۱۹	۱۸۰۸۱۲۷	۱۷۸۰۲۹۱
VAR36	۱۰۷	۱۰۲	۱۶۲۲۴۲۷	۱۵۵۵۸۹۵
VAR37	۱۰۶	۱۰۷	۱۶۰۴۴۶۳	۱۶۱۸۲۰۴
VAR38	۱۳۲	۱۳۲	۲۰۷۸۵۳۷	۲۰۷۶۱۵۵
VAR39	۱۱۱	۱۱۵	۱۶۷۰۹۱۷	۱۷۲۳۳۰۲
VAR40	۱۲۹	۱۲۹	۲۲۳۰۹۱۵	۲۲۳۱۹۵۰
VAR41	۸۴	۸۵	۱۲۸۷۱۴۸	۱۳۰۵۰۷۳
VAR42	۱۲۸	۱۲۹	۲۲۳۳۱۵۷	۲۲۳۵۲۹۹
VAR43	۱۲۰	۱۰۲	۲۳۶۸۳۳۲	۲۳۶۸۳۳۲
VAR44	۸۰	۸۰	۱۲۲۱۹۲۰	۱۲۱۰۸۱۰
VAR45	۱۲۲	۱۱۷	۱۸۵۳۶۲۲	۱۸۰۹۴۶۸
VAR46	۱۱۸	۱۱۷	۱۷۶۶۹۵۸	۱۷۵۰۴۲۷
VAR47	۱۱۸	۱۱۶	۱۷۵۶۵۲۴	۱۷۶۸۰۲۶
VAR48	۹۲	۹۵	۱۴۰۷۷۴۴	۱۴۳۹۹۶۳
VAR49	۱۱۷	۱۱۸	۱۷۵۶۵۲۴	۱۷۶۶۹۵۰

VAR50	۹۴	۹۹	۱۴۳۱۲۳۱	۱۵۰۱۴۵۷
VAR51	۸۱	۹۲	۱۲۳۵۰۱۴	۱۲۵۷۰۴۱
VAR52	۸۰	۹۲	۱۲۲۰۶۶۰	۱۲۴۸۸۵۸
VAR53	۱۱۸	۱۱۸	۱۷۶۶۹۵۸	۱۷۸۳۰۸۲
VAR54	۱۱۰	۱۱۸	۱۶۶۲۶۰۹	۱۷۶۶۴۳۸
VAR55	۱۲۷	۱۱۷	۲۳۴۸۳۱۳	۲۳۶۸۳۳۲

نحوه پراکنش عوامل نشان می‌دهد که در شمال غربی نمودار هیچ عاملی با درجه تأثیرگذاری بالا، و در جنوب شرقی نمودار هیچ عاملی با درجه تأثیرپذیری بالا واقع نشده بود. بیشترین حجم از عوامل بررسی شده در قسمت مرکزی نقشه پراکنده و در اطراف مرکز ثقل نمودار تمرکز یافته بودند. متغیرهایی همچون استفاده شبانه، اجتماع‌پذیری، هویت و غیره به عنوان عوامل تنظیم‌کننده بودند که بسته به سیاست‌های محلی در خصوص اهداف توسعه این متغیرها قابل ارتقاء به متغیرهای تأثیرگذار و یا متغیرهای دوجبهی بودند. متغیرهای ریسک و هدف در نمودار اطراف خط قطری ناحیه شمال شرقی قرار داشتند که ظرفیت بالایی برای تبدیل شدن به بازیگران کلیدی (عوامل اصلی) سیستم را دارند. در جنوب غربی نمودار یعنی قسمت متغیرهای مستقل عواملی همچون حس تعلق، اطلاعات محیطی، فرهنگ‌گرایی و غیره قرار داشتند. در جنوب غربی پلان تنها متغیر Var 29 (حس مکان- بصری) به عنوان متغیر مستقل از سیستم قرار داشت. این متغیرها قابلیت ارتقاء به متغیرهای تأثیرگذار، متغیرهای تعیین‌کننده یا متغیرهای هدف و ریسک را داشتند (جدول ۳).

جدول ۳) نحوه توزیع متغیرها بر اساس طبقه‌بندی آنها

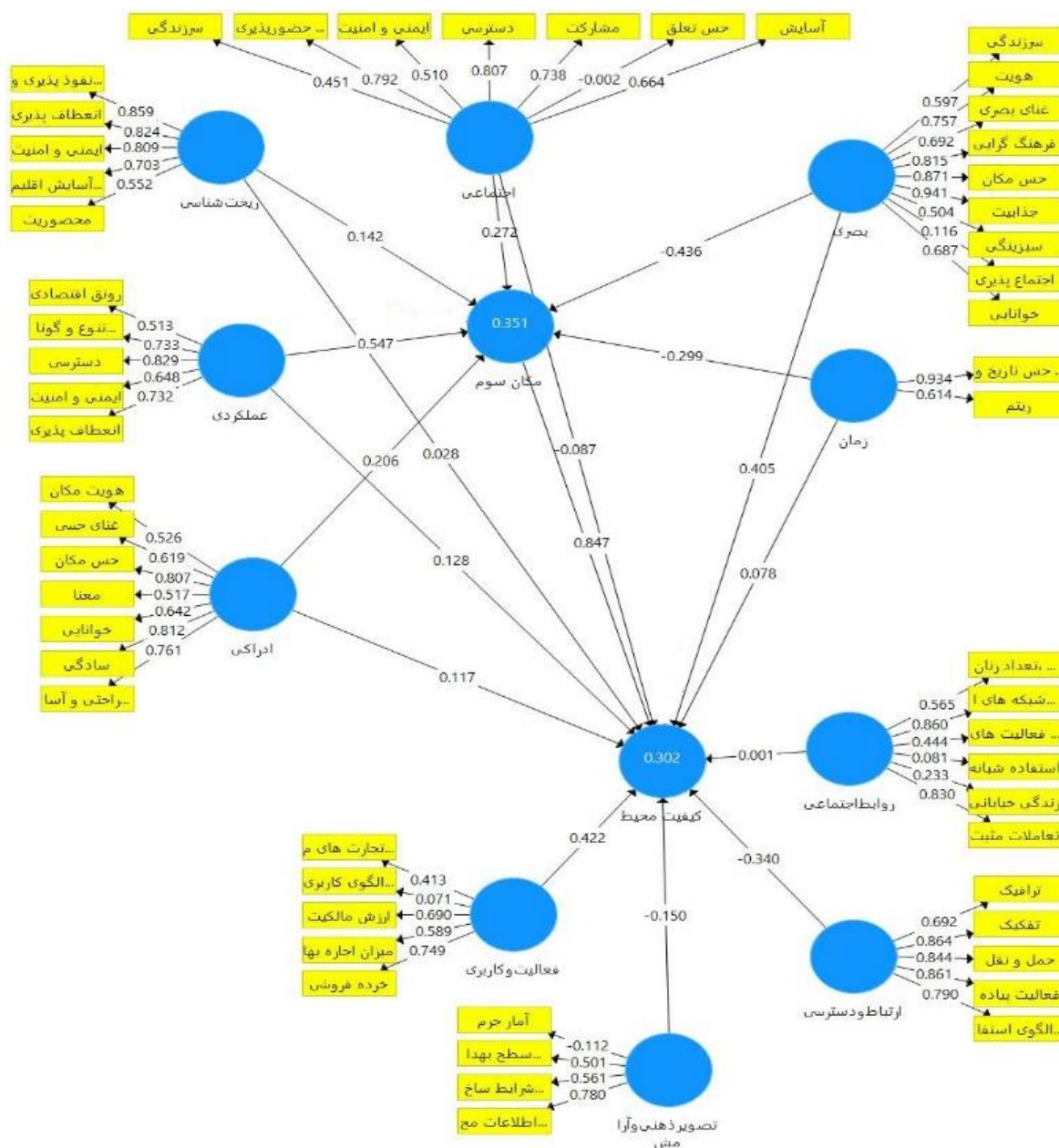
عوامل	شاخص
متغیرهای تأثیرگذار	
تنظیمی	Var53, Var32, Var15, Var25, Var16, Var45, Var04, Var02, Var 35, Var 26, Var 19, Var10, Var18, Var03, Var05, Var39, Var49, Var47, Var14, Var01, Var09, Var54, Var06, Var37,08, Var34, Var56, Var22, Var36, Var12
دوجبهی	Var38, Var17, Var21, Var42, Var40, Var33, Var11, Var20, Var13, Var24, Var55, Var11
متغیرهای تأثیرپذیر	
مستقل	Var44, Var31, Var41, Var52, Var23, Var51, Var48, Var30, Var28, Var50, Var27, Var07, Var29

جدول ۴) عناصر پیشران کلیدی سیستم کیفیت محیطی و مکان سوم شهر اهواز

عوامل کلیدی تأثیرگذاری غیرمستقیم	عوامل کلیدی تأثیرگذاری مستقیم
Var24	Var21
Var11	Var38
Var21	Var11
Var38	Var17
Var33	Var20
Var13	Var24
Var20	Var33
Var40	Var40
Var42	Var42
Var17	Var13
Var32	Var32

اجتماعی، خرده‌فروشی، سطح بهداشت، راحتی و آسایش-ادراکی، اجتماع‌پذیری در کیفیت محیط و مکان‌های سوم شهر اهواز استخراج گردید که در هر دو روش مستقیم و غیرمستقیم تکرار شدند (جدول ۴).

با بررسی نقشه پراکندگی متغیرهای خروجی نرم‌افزار میک مک و جایگاه آنها در محور تأثیرگذاری-تأثیرپذیری، ۱۱ عامل کلیدی شامل آسایش-اجتماعی، هویت مکان-ادراکی، دسترسی-اجتماعی، ارزش مالکیت، خوانایی-بصری، حس مکان-ادراکی، ایمنی و امنیت-

شکل ۳) بررسی ضریب رگرسیون، ضریب تعیین و ضریب مسیر در سطح عامل‌ها، معرف‌ها و گویه‌های پژوهش

انعکاسی بیانگر بارعاملی هستند. و اعداد داخل هر دایره نشان‌دهنده ضریب تعیین (R^2) گویه اصلی است و مقدار آن همیشه بین صفر و یک تغییر می‌کند.

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، با توجه به مقدار R^2 محاسبه شده برای عامل مکان سوم (۰/۳۵۲) و برای عامل کیفیت محیط (۰/۳۰۲) این مقدار در سطح مطلوب قرار داشت. در تحلیل ضریب تعیین چهار بُعد مؤثر بر کیفیت محیط در شهر اهواز می‌توان گفت مقدار R^2 یا ضریب تعیین برای عامل مکان سوم برابر با ۰/۳۵۲

برازش مدل پژوهش از طریق مدل معادلات ساختاری

مدل مفهومی آزمون شده در حالت استاندارد یا الگوریتم PLS و ضریب مسیرها در شکل ۳ ارایه شد، که اعداد مشخص شده بر روی مسیر عامل‌ها، معرف‌ها و گویه‌ها با یکدیگر مشخص هستند، این اعداد بیانگر بتای استاندارد شده در رگرسیون یا ضریب همبستگی دو شاخص و گویه هستند که برای بررسی میزان تأثیر مستقیم یک متغیر بر متغیر دیگر ارزیابی می‌گردند. اعدادی که بر روی مسیر بین گویه‌ها، معرف‌ها و عامل‌ها نمایش داده می‌شود در مدل‌های

اعداد بیانگر بتای استاندارد شده در رگرسیون یا ضریب همبستگی دو شاخص و گویه هستند که برای بررسی میزان تأثیر مستقیم یک متغیر بر متغیر دیگر ارزیابی می‌گردند. اعدادی که روی مسیر بین گویه‌ها و معرف‌ها نمایش داده می‌شود در مدل‌های انعکاسی بیانگر بارعاملی بوده و اعداد داخل هر دایره نشان‌دهنده ضریب تعیین گویه اصلی است و مقدار آن همیشه بین صفر و یک تغییر می‌کند. نکته قابل اهمیت این است که آیا این ضرایب با صفر دارای تفاوت معنادار هستند یا خیر؟

برای بررسی معناداری ضرایب (ضریب رگرسیون و ضریب تعیین) نیاز است که سطح معناداری یا به عبارتی احتمال خطای نوع اول که با سطح معنی‌داری مشخص می‌شود و فاصله اطمینان را برای این دو ضریب به دست آورد که از طریق خودگردان‌سازی انجام می‌پذیرد.

خودگردان‌سازی ضریب تعیین و ضریب رگرسیونی مدل

از آنجا که مدل‌سازی واریانس محور از نوع روش‌های ناپارامتریک محسوب می‌گردد، یکی از تکنیک‌هایی که برای محاسبه احتمال‌های خطا و آزمودن معناداری ضریب رگرسیونی و ضریب تعیین و به‌دست‌آوردن فواصل اطمینان کمک می‌کند، خودگردان‌سازی است که در محیط نرم‌افزاری Smart PLS از طریق دستور BootVartrapping انجام می‌شود. هدف از خودگردان‌سازی اطمینان از این است که آیا در جامعه آماری ما این مقادیر (ضریب رگرسیون و ضریب تعیین) نیز همانند مقادیر به‌دست‌آمده برای نمونه خواهند بود؟ این مقادیر از صفر بزرگتر هستند؟ و اگر از صفر بزرگتر بودند در چه دامنه‌ای قرار می‌گیرند؟

است، و با توجه به اینکه مقدار آن بین صفر و یک تغییر می‌کند می‌توان گفت این مقدار در سطح مطلوبی قرار داشت. از آنجا که ضریب تعیین بر حسب درصد بیان می‌شود و با توجه به اینکه تفسیر R^2 معمولاً بر حسب درصد بیان می‌شود می‌توان اذعان داشت که مکان سوم (متغیر مستقل یا پیش‌بین) ۳۵/۲٪ از واریانس متغیر کیفیت محیط (متغیر وابسته یا ملاک) را داشته و در سطح مطلوبی قرار داشت.

جدول ۵) مقدار ضریب تعیین، ضریب رگرسیون، ضریب قابلیت اعتماد ترکیبی در عامل‌ها و معرف‌ها

معرف	ضریب اعتماد	ضریب مسیر عامل	R^2
ریخت‌شناسی	۰/۵۹۸	۰/۱۴۲	
عملکردی	۰/۷۸۹	۰/۵۴۷	
ادراکی	۰/۸۵۴	۰/۲۰۶	
اجتماعی	۰/۸۸۱	۰/۲۷۲	۰/۳۵۱
بصری	۰/۷۴۵	-۰/۴۳۶	
زمان	۰/۸۱۵	-۰/۲۹۹	
مکان سوم	***	۰/۸۴۷	
فعالیت و کاربری	۰/۸۷۱	۰/۴۲۲	
تصور ذهنی و آرامش	۰/۸۹۱	-۰/۱۵۰	
ارتباط و دسترسی	۰/۹۸۷	-۰/۳۴۰	۰/۳۰۲
روابط اجتماعی	۰/۶۷۱	۰/۰۰۱	
کیفیت محیط	***	***	

مدل مفهومی آزمون‌شده در حالت استاندارد یا الگوریتم PLVAR و ضریب مسیرها در جدول ۵ ارائه شد. اعداد مشخص‌شده بر روی مسیر ابعاد، شاخص‌ها و گویه‌ها با یکدیگر مشخص هستند، این

جدول ۶) مقدار آماره T، سطح معنی‌داری و فواصل اطمینان در سطح عامل‌ها و معرف‌ها

رابطه	ضریب مسیر	نمونه اصلی جامعه آماری	آماره T	سطح معناداری	فواصل اطمینان	نتیجه
ریخت‌شناسی- مکان‌های سوم	۰/۱۴۲	۰/۲۵۳	۰/۲۴۳	۰/۰۰۱	۰/۶۸۳ -۰/۶۱۴	تأیید
عملکردی- مکان‌های سوم	۰/۵۴۷	۰/۲۲۵	۰/۲۲۴	۰/۰۰۱	۰/۶۱۷ -۰/۰۱۶	تأیید
ادراکی- مکان‌های سوم	۰/۲۰۶	۰/۵۰۱	۰/۴۷۲	۰/۰۰۱	۰/۲۰۴ -۰/۵۴۱	تأیید
اجتماعی- مکان‌های سوم	۰/۲۷۲	۰/۱۴۱	۰/۱۵۹	۰/۰۰۱	۰/۲۷۱ -۰/۰۲۳	تأیید
بصری- مکان‌های سوم	-۰/۴۳۶	۰/۱۳۲	۰/۱۴۴	۰/۰۲۷	-۱/۲۱۷ -۰/۴۱۳	تأیید
زمان- مکان‌های سوم	-۰/۲۹۹	۰/۲۶۳	۰/۲۶۲	۰/۰۰۱	-۰/۷۲۷ -۰/۱۳۱	تأیید
فعالیت و کاربری- کیفیت محیط	۰/۴۲۲	۰/۶۰۱	۰/۵۹۰	۰/۰۰۱	-۰/۱۳۲ -۰/۱۱۴	تأیید
تصور ذهنی و آرامش - کیفیت محیط	-۰/۱۵۰	۰/۳۷۷	۰/۳۸۳	۰/۰۰۱	-۰/۸۳۴ -۰/۹۰۴	تأیید
ارتباط و دسترسی - کیفیت محیط	-۰/۳۴۰	-۰/۰۷۲	-۰/۰۷۴	۰/۲۳۸	-۱/۳۷۵ -۰/۶۸۴	رد
روابط اجتماعی - کیفیت محیط	۰/۰۰۱	۰/۰۶۲	۰/۰۷۵	۰/۴۴۹	-۱/۲۰۷ -۰/۶۷۰	رد
ریخت‌شناسی - کیفیت محیط	۰/۰۲۸	-۰/۰۱۲	۰/۰۱۰	۰/۸۶۷	-۰/۸۷۱ -۰/۰۴۹	رد
عملکردی- کیفیت محیط	۰/۱۲۸	۰/۳۲۵	۰/۳۰۹	۰/۰۰۱	-۰/۷۲۹ -۰/۰۳۷	تأیید
ادراکی- کیفیت محیط	۰/۱۱۷	۰/۳۲۶	۰/۳۱۲	۰/۰۰۱	-۰/۴۹۹ -۰/۹۷۲	تأیید
اجتماعی- کیفیت محیط	۰/۰۸۷	۰/۱۷۹	۰/۱۹۰	۰/۰۰۸	-۱/۰۷۷ -۰/۰۸۰	تأیید
بصری- کیفیت محیط	۰/۴۰۵	۰/۳۸۰	۰/۳۷۳	۰/۰۰۱	-۱/۰۴۳ -۰/۵۷۰	تأیید
زمان- کیفیت محیط	۰/۰۷۸	۰/۵۶۰	۰/۴۸۹	۰/۰۰۱	-۰/۸۱۲ -۰/۷۵۷	تأیید
مکان‌های سوم- کیفیت محیط	۰/۸۴۷	-۰/۱۱۹	-۰/۱۰۸	۰/۰۴۴	-۰/۹۸۶ -۰/۶۲۳	تأیید

صفر است. با توجه به سطح معنی‌داری در متغیر مستقل یا پیش-بین (مکان سوم) بر متغیر وابسته یا ملاک (کیفیت محیط) ۰/۰۴۴ با اطمینان ۹۵٪ درصد، می‌توان گفت در جامعه آماری هم ضریب

تأثیر مکان سوم بر کیفیت محیط در نمونه اصلی توسط سطح معنی‌داری مورد بررسی قرار می‌گیرد که بیانگر میزان تفاوت معنادار (ضریب تعیین و ضریب رگرسیونی مساوی یا کوچکتر از ۰/۰۰۱) با

لذا با توجه به میزان سطح معنی‌داری در سطح ۹۵٪ اطمینان به جز شاخص‌های ریخت‌شناسی، روابط اجتماعی، ارتباط و دسترسی، با متغیر ملاک (کیفیت محیط) ابعاد یادشده تفاوت معنادار داشتند. با توجه به سطح معناداری در جدول ۶ رابطه اصلی پژوهش (مکان‌های سوم < کیفیت محیط) وضعیت قابل قبولی دارد که در خصوص مقادیر T که قابل مقایسه با مقدار ثابت ۱/۹۶ هستند با توجه به بزرگ‌تر بودن این رابطه از ۱/۹۶ می‌توان نتیجه گرفت که دارای تفاوت معنادار با صفر بودند. نتایج این بخش به‌گونه‌ای که در تمام شاخص‌ها با اثرات مستقیم دارای ضریب مشخص بودند، در بین ابعاد مکان سوم معرف عملکرد بیشترین ضریب و تأثیر را در مکان‌های سوم شهر اهواز داشت و ابعاد ادراکی، ریخت‌شناسی، اجتماعی، بصری و زمان نیز به عنوان عامل محرک و میانجی در رده‌های بعدی اثرگذاری قرار گرفتند. در عامل کیفیت محیط، شاخص فعالیت و کاربری با ۴/۲۲ بیشترین تأثیر و معرف تصویر ذهنی و آرامش به عنوان میانجی در رده بعدی قرار داشت. معرف‌های ارتباط و دسترسی و روابط اجتماعی نیز تأثیر قابل اعتنا بر عامل کیفیت محیط نداشتند. همچنین از لحاظ آماره T عامل مکان سوم با مقدار ۲/۰۱۵ بر عامل کیفیت محیط (متغیر ملاک) تأثیرگذاری قوی و مناسبی دارد. در جدول ۷ مقدار آماره T، ضریب رگرسیونی و سطح معنی‌داری در سطح گویه‌های هر معرف مشخص شدند.

رگرسیونی و ضریب تعیین برابر با صفر نیستند. بنابراین تفاوت ۰/۸۴۷ با صفر معنادار است و اثر مکان سوم بر کیفیت محیط در نمونه آماری یک اثر معنادار بوده و انتظار می‌رود در جامعه آماری نیز چنین اثر قوی و مثبتی داشته باشیم (جدول ۶). نتایج تفاوت مقدار ضریب ما در جامعه آماری با فواصل اطمینان در حالت اُریب (منظور از اُریب تفاوتی است که از خودگردان‌سازی نسبت به مقدار ضریب واقعی اولیه به دست آمده است. میانگین تصحیح‌شده جامعه آماری تصحیح‌شده نشان می‌دهد که این ضریب با فاصله اطمینان ۹۵٪ در جامعه آماری ما برای عامل مکان سوم (متغیر پیش‌بین) عددی بین ۰/۶۲۳ تا ۰/۹۸۶- است و فقط ۵٪ احتمال این که ضریب از عدد ۰/۹۸۶- کوچکتر و یا از عدد ۰/۶۲۳ بزرگتر باشد، وجود دارد. در خصوص رابطه برخی معرف‌ها همچون ریخت‌شناسی، روابط اجتماعی، ارتباط و دسترسی، با متغیر ملاک (کیفیت محیط)، این ضریب با توجه به مقدار سطح معناداری قابل اعتنا نیست، در مجموع با توجه به معنادار بودن ضرایب رگرسیونی و ضریب تعیین می‌توان نتیجه گرفت ۶ بُعد ریخت‌شناسی، عملکرد، ادراکی، اجتماعی، بصری، زمان بر مکان‌های سوم شهر اهواز تأثیرگذار بودند. در خصوص کیفیت محیط در چهار بُعد فعالیت و کاربری، تصویر ذهنی و آرامش، ارتباط و دسترسی و روابط اجتماعی این امر تنها در دو بُعد فعالیت و کاربری و تصویر ذهنی و آرامش صادق بود.

جدول ۷) مقدار آماره T، سطح معنی‌داری و فواصل اطمینان در سطح گویه‌های پژوهش

عامل یا متغیر	معرف یا شاخص	کد گویه	ضریب مسیر یا ضریب رگرسیون	آماره T	سطح معناداری	نتیجه
مکان سوم	ریخت‌شناسی	VAR1	۰/۸۵۹	۵/۶۵۴	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR2	۰/۸۲۴	۴/۴۱۹	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR3	۰/۸۰۹	۵/۸۳۴	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR4	۰/۷۰۳	۴/۲۸۲	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR5	۰/۵۵۲	۲/۴۷۶	۰/۰۱۴	تأیید
		VAR6	۰/۷۳۳	۵/۲۲۱	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR7	۰/۸۲۹	۴/۸۲۴	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR8	۰/۶۴۸	۳/۲۷۵	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR9	۰/۷۳۲	۵/۸۰۴	۰/۰۰۱	تأیید
	عملکردی	VAR10	۰/۵۱۳	۲/۵۵۵	۰/۰۱۱	تأیید
		VAR11	۰/۵۲۶	۲/۳۰۰	۰/۰۲۲	تأیید
		VAR12	۰/۶۱۹	۲/۸۲۹	۰/۰۰۵	تأیید
		VAR13	۰/۸۰۷	۵/۵۵۳	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR14	۰/۵۱۷	۲/۶۵۸	۰/۰۰۸	تأیید
		VAR15	۰/۶۴۲	۲/۵۸۹	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR16	۰/۸۱۲	۴/۴۵۲	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR17	۰/۷۶۱	۳/۸۵۲	۰/۰۰۱	تأیید
		VAR18	۰/۴۵۱	۱/۷۸۴	۰/۰۷۵	رد
اجتماعی	VAR19	۰/۷۹۲	۵/۷۲۷	۰/۰۰۱	تأیید	
	VAR20	۰/۵۱۰	۲/۳۸۳	۰/۰۱۸	تأیید	
	VAR21	۰/۸۰۷	۷/۸۸۵	۰/۰۰۱	تأیید	
	VAR22	۰/۷۳۸	۵/۶۷۲	۰/۰۰۱	تأیید	
	VAR23	۰/۰۰۲	۰/۰۰۶	۰/۹۹۵	رد	
	VAR24	۰/۶۶۴	۳/۴۲۳	۰/۰۰۱	تأیید	
	VAR25	۰/۵۹۷	۲/۶۷۱	۰/۰۰۸	تأیید	
	VAR26	۰/۷۵۷	۴/۴۹۰	۰/۰۰۱	تأیید	
کیفیت مکان سوم	بصری					

تأیید	۰/۰۰۰۱	۳/۶۸۹	۰/۶۹۲	VAR27	
تأیید	۰/۰۰۰۱	۶/۶۲۹	۰/۸۱۵	VAR28	
تأیید	۰/۰۰۰۱	۹/۱۸۹	۰/۸۷۱	VAR29	
تأیید	۰/۰۰۰۱	۱۴/۶۹۹	۰/۹۴۱	VAR30	
رد	۰/۰۰۳	۳/۰۳۶	۰/۵۰۴	VAR31	
رد	۰/۶۲۹	۰/۴۸۳	۰/۱۱۶	VAR32	
تأیید	۰/۰۰۰۱	۵/۰۰۱	۰/۶۸۷	VAR33	
تأیید	۰/۰۰۰۱	۵/۵۰۹	۰/۹۳۴	VAR34	پایداری اجتماعی زمان
رد	۰/۰۹۶	۱/۶۶۹	۰/۶۱۴	VAR35	
رد	۰/۳۰۴	۱/۰۲۹	۰/۴۱۳	VAR36	فعالیت و کاربری
رد	۰/۸۵۶	۰/۱۸۱	۰/۰۷۱	VAR37	
تأیید	۰/۰۳۳	۲/۱۳۸	۰/۶۹۰	VAR38	
رد	۰/۰۸۴	۱/۷۳۰	۰/۵۸۹	VAR39	
تأیید	۰/۰۰۹	۲/۶۱۰	۰/۷۴۹	VAR40	
رد	۰/۸	۰/۲۵۴	۰/۱۱۲	VAR41	تصویر ذهنی و آرامش
رد	۰/۳۱۴	۱/۰۰۷	۰/۵۰۱	VAR42	
رد	۰/۱۴۲	۱/۴۷۰	۰/۵۶۱	VAR43	
تأیید	۰/۰۳۴	۲/۱۲۱	۰/۷۸۰	VAR44	
تأیید	۰/۰۰۴	۲/۸۷۳	۰/۶۹۲	VAR45	ارتباط و دسترسی
تأیید	۰/۰۰۰۱	۴/۵۱۱	۰/۸۶۴	VAR46	
تأیید	۰/۰۰۰۱	۴/۱۰۹	۰/۸۴۴	VAR47	
تأیید	۰/۰۰۰۱	۳/۹۵۹	۰/۸۶۱	VAR48	
تأیید	۰/۰۰۰۱	۳/۵۶۶	۰/۷۹۰	VAR49	
رد	۰/۰۷۸	۱/۷۶۳	۰/۵۶۵	VAR50	روابط اجتماعی
تأیید	۰/۰۲۲	۲/۲۹۷	۰/۸۶۰	VAR51	
رد	۰/۱۵	۱/۴۴۲	۰/۴۴۴	VAR52	
رد	۰/۸۳۱	۰/۲۱۴	۰/۰۸۱	VAR53	
رد	۰/۵۳۱	۰/۶۲۷	۰/۲۳۳	VAR54	
تأیید	۰/۰۲۸	۲/۱۹۸	۰/۸۳۰	VAR55	

بحث

از روش توصیفی و تحلیل محتوا ویژگی‌های مکان سوم را بر شمرده‌اند. در نهایت مشابه با پژوهش حاضر، معیارهای مکان سوم را مشخص نموده و امکان جمع‌شدن گروه‌های اجتماعی را مهم‌ترین عامل موفقیت مکان سوم بیان کرده‌اند [Bernhardt & Stoll, 2010]. کوکسا و چایلدز با تأکید بر فضای مجازی به گونه‌ای متفاوت با پژوهش حاضر به بررسی مکان‌های سوم آموزشی و ارتباطات حاصل از آن پرداخته‌اند [Kuksa & Childs, 2014]. رایتچو و همکاران با بررسی تأثیر COVID-19 بر تعاملات و ظرفیت‌های جمعی در مکان‌های سوم فرانسه، در خصوص موضوع و روش پژوهش به گونه‌ای متفاوت با پژوهش حاضر عمل کرده‌اند [Raytcheva et al, 2023]. ضمیری در مقاله‌ای مروری به تعریف و توصیف ویژگی‌های مکان سوم پرداخته است که از لحاظ روش پژوهش کاملاً متفاوت با پژوهش حاضر است [Zamiri, 2014]. امیدوار و رزمجویی با شیوه‌ای توصیفی و با تکیه بر روش اسنادی و میدانی به بررسی جایگاه حمام‌های تاریخی ایرانی به عنوان مکان سوم در شکل‌گیری تعاملات اجتماعی پرداخته است که به لحاظ روش و مدل‌های استفاده‌شده متفاوت با پژوهش حاضر است [Omidvar & Razmjooi, 2018]. همچنین ناصحی و

هدف از این پژوهش شناسایی پیش‌رسان‌های مؤثر بر مکان‌های سوم و کیفیت محیط شهری بود. این پژوهش با مطالعه و گردآوری شاخص‌های کیفیت محیط شهری و مکان سوم، با استفاده از مدل‌های آینده‌پژوهی همچون تحلیل اثرات متقاطع به شناسایی پیش‌رسان‌ها و عوامل کلیدی تأثیرگذار در مکان‌های سوم و کیفیت محیطی شهر اهواز پرداخت. اصطلاح مکان سوم اولین بار توسط اولدنبرگ، جامعه‌شناس شهری آمریکایی در کتاب «مکان بسیار خوب»، در دهه ۱۹۹۰ به کار رفت [Goosen & Cilliers, 2018; OldenBurg, 1999]. نظریه‌پرداز اصلی مکان سوم اولدنبرگ است و افراد دیگر همچون کارمونا [Carmona, 2001]، بنرجی [Banerjee, 2001]، سوچا [Soja, 1998]، چانگ [Cheang, 2002]، لوفور [Lefebvre, 1974] و غیره تحت عناوین دیگر همچون فضای سوم، دیالکتیک سه‌گانه، هتروتوپیا یا دگرمکان‌ها و غیره به آن اشاره کرده‌اند.

لوکیتو و زلیا به طور متفاوتی با پژوهش حاضر اظهار می‌کنند که توسعه فناوری اطلاعات برخی از ویژگی‌های مکان‌های سوم را تغییر داده است [Lukito & Xenia, 2017]. برنارد و استول با استفاده

بهداشت، راحتی و آسایش- ادراکی، اجتماع‌پذیری) در ارتقاء کیفیت محیطی شهر اهواز پیشنهادات زیر را می‌توان ارائه کرد:

- ارتقاء و مکان‌سازی مکان‌های سوم با ارزش همچون مراکز تجاری- تفریحی موجود در منطقه کیانپارس (تشریفات، بازار امام رضا، برج، ایران نگین، بازار مرو، چایخانه سنتی در خیابان ۷ کیانپارس، بلوار ساحلی شرقی و غربی کیانپارس، جزیره گردشگری ریف)، سیتی سنتر فیروزه در منطقه گلستان، سیتی سنتر مه‌زیار در زیتون کارمندی، هلدینگ‌هایپرستار در منطقه ملی راه، رستوران گردان در بلوار پاسداران منطقه سه، پاساژ کارون در پیاده‌راه نادری، کتابخانه مرکزی در کیانپارس، کافه و چایخانه‌های سنتی موجود در خیابان انوشه لشکرآباد، کافی‌شاپ‌ها و پارک‌های موجود در سطح شهر اهواز و غیره.

- سازمان‌دهی فعالیت‌های هویت‌ساز همچون برگزاری جشن‌ها، موسیقی خیابانی و غیره در مکان‌های سوم شهری و در بافت خرد و محلی شهر اهواز به منظور تقویت حس مکان و حس تعلق در شهروندان اهوازی.

- بهبود عینیت فضا از طریق فضا‌سازی و ساماندهی الزامات زیبایی بصری در سطح شهر و خیابان‌های پرتردد همچون خیابان امام (نادری) و اصلی کیانپارس (خیابان چمران)، خیابان اصلی گلستان (خیابان فروردین)، خیابان اصلی زیتون کارمندی و غیره.

- بهبود ذهنیت فضا به واسطه القائات معنایی و ادراکی در سطح مکان‌های سوم شهر اهواز.

نتیجه‌گیری

مکان‌های سوم و مؤلفه‌های آن بر کیفیت محیطی شهر اهواز تأثیری قوی و چشم‌گیر دارند. با توجه به درهم‌آمیزی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مفهوم مکان سوم، نقش آن بر جوانب مختلف کیفیت محیط و آینده آن در شهر اهواز انکارناپذیر است. کیفیت محیط فضاهای شهری اهواز، ارتباطی تنگاتنگ با وضعیت مکان‌های سوم دارد.

تشکر و قدردانی: موردی از طرف نویسندگان گزارش نشده است.

تأییدیه‌های اخلاقی: موردی از طرف نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی از طرف نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان در مقاله: حسن حویزروی (نویسنده اول) نگارنده مقدمه/روش-شناس/ پژوهشگر اصلی/ تحلیل‌گر آماری/ نگارنده بحث (%۴۰)؛ حمید صابری نگارنده مقدمه/روش-شناس/ پژوهشگر اصلی/ تحلیل‌گر آماری (نویسنده دوم) (%۴۰)؛ مهری اذانی (نویسنده سوم) پژوهشگر کمکی (%۱۰)؛ فرشته احمدی (نویسنده چهارم) پژوهشگر کمکی (%۱۰)

منابع مالی: موردی از طرف نویسندگان گزارش نشده است.

منابع

- Banerjee T (2001). The future of public space: Beyond invented streets and reinvented places. Journal of the American Planning Association. 67(1):9-24.

همکاران به بررسی رابطه دو سویه مکان سوم و پایداری اجتماعی پرداختند که از نظر متغیر وابسته و مدل‌های استفاده‌شده متفاوت با پژوهش حاضر است [Nasehi et al., 2022]. تمامی این پژوهش‌ها بر نقش و اهمیت مکان‌های سوم تأکید داشته‌اند. پایداری اجتماعی، حس و ادراکات فضایی، انعطاف‌پذیری و تاب-آوری شهرها، فناوری اطلاعات، تعاملات اجتماعی و غیره از جمله موضوعاتی بوده‌اند، که دیگر محققین با محوریت موضوع مکان سوم، و با تأیید نقش و اهمیت اینگونه مکان‌ها بر جنبه‌های مختلف شهرها و زندگی شهروندان در محدوده‌های مختلف جغرافیایی پرداخته‌اند. آنچنان که به گفته گوسن و سیلیرز [Goosen & Cilliers, 2018] مکان‌های سوم باعث رضایت ساکنین و افزایش کیفیت محیط شهری می‌شوند.

می‌توان گفت نتایج تفصیلی پژوهش حاضر با دیگر پژوهش‌های بررسی‌شده همسو بود. همچنین به لحاظ بُعد کیفیت محیط با جمع‌بندی مطالعات پیشین، اهمیت تمرکز بر مکان‌های سوم و تأثیر متقابل آن بر کیفیت محیط بسیار شاخص به‌نظر می‌رسد. هرچند مطالعات در حوزه مکان‌های سوم با تأکید بر کیفیت محیطی بسیار اندک بود، اما در میان آنها نتایج به‌دست‌آمده حکایت از معناداربودن تأثیر متقابل مکان‌های سوم بر کیفیت محیط دارد. علی‌رغم بررسی‌های انجام‌گرفته در حوزه علوم مختلف تأثیر مکان‌های سوم، بررسی عوامل تأثیرگذار در این حوزه با رویکرد آینده‌پژوهی تاکنون صورت نگرفته است. تحقیق حاضر از لحاظ ماهیت مبحث جدیدی را در معرفی مکان‌های سوم به عنوان عاملی تأثیرگذار بر کیفیت محیط شهر اهواز با به‌کارگیری روش‌هایی همچون آینده‌پژوهی و تحلیل اثرات متقاطع، معادلات ساختار و PLS مطرح می‌کند:

در تحقیق کنونی بعد از استخراج مؤلفه‌های مکان سوم و کیفیت محیط شهر اهواز با استفاده از روش‌های تحلیل پرسش‌نامه، تحلیل اثرات متقاطع و معادلات ساختاری موجود استخراج و اولویت‌ها در سطوح کیفیت محیطی در این شهر مشخص شدند. موفقیت دستیابی به اهداف همه جانبه آینده کیفیت محیط شهر اهواز وابسته به عوامل شناسایی‌شده و با در نظرگرفتن میزان الویت و اثرگذاری آن‌ها است که از این طریق می‌توان وضعیت آینده کیفیت محیط شهر اهواز را سنجید و راهکارهای حفظ وضعیت مطلوب و یا تبدیل وضعیت نامطلوب به مطلوب را در ابعاد مختلف تدوین و اجرا کرد. توجه کافی از سوی برنامه‌ریزان، سیاستگذاران و تصمیم‌سازان به عوامل تأثیرگذار بر چشم‌انداز آینده مکان‌های سوم و کیفیت محیطی این شهر و الویت‌بندی آنها بسترهای لازم را برای تحقق و توسعه و تکامل مطلوب مکان‌های سوم و در نتیجه کیفیت محیط‌های شهری را ایجاد می‌کند، به گونه‌ای که تعادل و پایداری طولانی‌مدت را در همه ابعاد و سطوح کیفیت محیطی تضمین می‌کند. لذا با توجه به ۱۱ عامل کلیدی (آسایش- اجتماعی، هویت مکان- ادراکی، دسترسی- اجتماعی، ارزش مالکیت، خوانایی- بصری، حس مکان- ادراکی، ایمنی و امنیت- اجتماعی، خرده‌فروشی، سطح

- 2017 Aug 9-10; Semarang, Indonesia.
- Lijadi AA, Van Schalkwyk GJ (2017). Place identity construction of Third Culture Kids: Eliciting voices of children with high mobility lifestyle. *Geoforum*. 81:120-128.
 - Ludwig L, Starr S (2005). Library as place: Results of a Delphi study. *Journal of Medical Library Association*. 93(3):315-326.
 - Mouratidis K (2021). Urban planning and quality of life: A review of pathways linking the built environment to subjective well-being. *Cities*. 115:103229.
 - Nashi H, Sabri H, Quaid Rahmati S, Khadem Al-Hosseini A (2022). The urban third places and social sustainability of Isfahan city areas. *Journal of Future Cities Vision*. 3(2):95-111. [Persian]
 - Nashi H, Sabri H, Quaid Rahmati S, Khadem Al-Hosseini A (2022). Modeling the role of third places in social sustainability in Isfahan, urban structure and function. *Studies (USFS)*. 9(33):153-176. [Persian]
 - Oldenburg R (1989). *The great good place: Cafés, coffee shops, community centers, beauty parlors, general stores, bars, hangouts, and how they get you through the day*. New York: Paragon House.
 - Omidvar F, Razmjoe F (2020). Historical baths as third place (case study: Shiraz Vakil bath). *Journal of Research in History, Politics and Media*. 2(4):491-505. [Persian]
 - Rahman MR, Shi ZH, Chongfa C (2014). Assessing regional environmental quality by integrated use of remote sensing, GIS, and spatial multi-criteria evaluation for prioritization of environmental restoration. *Environmental Monitoring and Assessment*. 186:6993-7009.
 - Raytcheva S, Rouet G, Côme T (2023). Third places as catalysts of resilience. In: Allam Z, Chaboud D, Gall C, Pratlong F, Moreno C, editors. *Resilient and Sustainable*. 1st Edition. London: Elsevier; pp:232-342.
 - Sadeghi AR, Jangjoo S (2022). Women's preferences and urban space: Relationship between built environment and women's presence in urban public spaces in Iran. *Cities*. 126:103694.
 - Soja EW (1998). Third space: Journeys to Los Angeles and other real-and-imagined places. *Capital & Class*. 22(1):137-139.
 - Swayzi H, Mohammadi Moghadam Y, Noori A (2017). Explaining the components of the quality of working life in the deputy of Amad and Naja support. *Development of Human Resource Management and Support*. 45(12):95-114. [Persian]
 - Williams SA, Hipp JR (2019). How great and how good?: Third places, neighbor interaction, and cohesion in the neighborhood context. *Social Science Research*. 77:68-78.
 - Yang L, Duarte CM, Ciriquian PM (2022). Quantifying the relationship between public sentiment and urban environment in Barcelona. *Cities*. 130(1): Unknown pages.
 - Zamiri M, Zamiri MR (2014). Third place. *Proceedings of the 3rd International Conference on Applied Research in Civil Engineering, Architecture and Urban Management*; 2016 Mar 10; Tehran, Iran. [Persian]
 - Behzadpour M, Karbalaeei Hossini Ghiyasvand A (2018). Comparative study of environmental patterns affecting prevent theft of old and new residential buildings in urban areas using the network analysis (ANP). *Strategic Researches of Social Problems in Iran*. 7(2):65-86. [Persian]
 - Bernhardt A, Stoll L (2010). Creating third places: Places where communities gather. *Downtown Economics*. 172(1):1-2.
 - Carmona M (2001). *Sustainable urban design: A possible agenda*. London: Spon Press.
 - Cheang M (2002). Older adults' frequent visits to a fast-food restaurant: Nonobligatory social interaction and the significance of play in a "third place". *Journal of Aging Studies*. 16(3):303-321.
 - Davoudi E, Madiri A (2015). Evaluation of Zanjan's third places' dispersion in terms of its different social classes. *Motaleate Shahri*. 4(16):81-92. [Persian]
 - Ding P, Jensen FS, Carstensen TA, Jørgensen G (2023). Exploring adults' passive experience of children playing in cities: Case study of five urban public open spaces in Copenhagen, Denmark. *Cities*. 136:104250.
 - Fang X, Shi X, Gao W (2021). Measuring urban sustainability from the quality of the built environment and pressure on the natural environment in China: A case study of the Shandong Peninsula region. *Journal of Cleaner Production*. 289:125145.
 - Floková L, Hübelová D, Kozumpliková A, Čaha J, Janošíková L (2023). Multi-perspective quality of life index for urban development analysis, example of the city of Brno, Czech Republic. *Cities*. 137:104338.
 - Goosen Z, Cilliers EJ (2018). Third places for social sustainability: A planning framework based on local and international comparisons. *International Journal of Architecture, Civil and Construction Sciences*. 11(3):260-264.
 - Ahwaz Municipality (2023). Environmental features. Ahwaz municipality information center [Cited 2023, 14 Oct]. Available from: <https://ahwaz.ostan-khz.ir/> last accessed June 10, 2023.
 - Godet AJ, Meunier MF, Roubelat F (2023). Structural analysis with the MICMAC method & actors' strategy with MACTOR method. In: Landry C, Hyams J, editors. *The creative city index: Measuring the pulse of the city*, Comedia. pp:36-102.
 - Han J, Chan EHW, Qian QK, Yung EHK (2021). Achieving sustainable urban development with an ageing population: An "age-friendly city and community" approach. *Sustainability*. 13(15):8614.
 - Kuksa I, Childs M (2014). *Making sense of space; The design and experience of virtual spaces as a tool for communication*. Oxfordshire: Chandos Publishing.
 - Lefebvre H (1974). La production de l'espace. *L'Homme et la société*. 31(1):15-32. [French]
 - Lukito YN, Xenia AP (2017). Café as third place and the creation of a unique space of interaction in UI Campus. *Proceedings of the International Conference on Sustainability in Architectural Design and Urbanism*;